

Praktische wenken voor de opvoeding van jonge roofvogels

Door H. J. Slijper

ander nest, waar jongen van gelijke grootte (of iets kleiner) zijn. De oude vogels accepteren deze ondergeschoven jongen vrijwel steeds en brengen die met hun eigen jongen groot. Zelfs is het mogelijk jongen van de ene soort door een andere soort te laten groot brengen.

Er zijn voorbeelden bekend van het groot brengen van jonge *slechtvalken* door de *havik* en van een jonge *havik* door *sperwers*. Hierbij is echter voorzichtigheid geboden. Om een voorbeeld te noemen: het gedrag van oude *haviken* tegenover hun uitgevlogen jongen is geheel anders (na enige tijd vrij agressief), dan dat van *slechtvalken* tegenover hun jongen, die juist lange tijd in familieverband leven.

Bij de *torenvalk* bleek het mogelijk een met de hand groot gebracht jong, dat reeds kon vliegen, in het gezinsverband van wilde *torenvalken* te doen opnemen. De jonge valk vloog rechtstreeks naar de vreemde ouders en bedelde deze aan, waarna opneming in het valkengezin volgde.

Is het niet mogelijk een jonge vogel bij natuurlijke pleegouders onder te brengen, dan moet de mens de taak van opvoeder overnemen.

Het kunstnest

Het eerste werk is het maken van een kunstnest voor de jonge vogel(s). Het beste nemen we hiervoor een houten kist, een flink diepe kartonnen doos of een mand, die zelfs wegens de betere ventilatie de voorkeur verdient.

De bodem bedekken we met lappen of kranten. De laatste hebben het voordeel glad te zijn, waardoor uitgegroeide penen minder beschadigen. Tevens kunnen zij gemakkelijk iedere dag vervangen worden.

In het „nest” moeten de jongen vrij kunnen rondkruipen, en het moet tochtvrij en op een veilige (katten!) plaats worden neergezet.

Zijn de jongen nog zeer klein of erg verzwakt, dan kan de mand in een enig-

Jonge roofvogels, die buiten het nest worden gevonden of uit de handen van kwajongens zijn gered, kunnen met enige zorg veelal in leven worden gehouden en — wat hoofdzaak is — weer geschikt gemaakt voor het leven in de vrije natuur, waar ze zichzelf zullen moeten kunnen redden. M.a.w.: gedurende de tijd, die jonge roofvogels nodig hebben om te leren jagen en een eigen prooi te slaan zal de menselijke pleegouder de rol van de oudervogels moeten overnemen.

De verzorging van jonge roofvogels eist veel tijd en aandacht. Wie in staat is beide aan het werk te geven, zal met de hier volgende adviezen wellicht zijn voordeel kunnen doen. Deze wenken houden er rekening mee, dat in de praktijk meestal zal moeten worden geïmproviseerd, omdat de pleegkinderen ons altijd onverwacht op het dak worden geschoven. Men vergeve mij het gebruik van een aantal termen, ontleend aan de valkerij. Het is vaak gemakkelijker een oude valkerij-term te gebruiken, dan een meer gebruikelijke omschrijving, die vaak niet precies het begrip dekt, dat wij er aan hechten.

Natuurlijke pleegouders

Soms is het mogelijk een verweesde jonge roofvogel onder te brengen in een

zins verwarmd vertrek worden geplaatst en de jongen kunnen dan onder wollen lappen, eventueel met behulp van een warmwaterkruik, op temperatuur gebracht en gehouden worden.

Het voedsel („het aas“).

Het aas moet klein gehakt gegeven worden. Vlees van de slager, zoals hart, gehakt en biefstuk is heel goed (mits ongezouten), vooral als het wordt vermengd met een rauw ei. Ei geeft de veren glans en souplesse.

Verstrek nimmer milt of long, daar heeft de jonge vogel niets aan. Zeker tweemaal daags moet door dit gehakt wat kalk worden gemengd, b.v. calfortan, heel fijn geklopt met een hamertje. Als de jongen wat groter zijn, kunnen ook fijngeknipte veertjes bij het aas worden gegeven opdat „gewel“ (braakballen) kan worden gevormd. Tracht zoveel mogelijk variatie in het menu te brengen. Verstrek daartoe mussen, kikkers, hagedissen, mollen. Het geven van wilde muizen is riskant, wegens het gevaar voor vergiftiging. Heeft men de muizen zelf gekweekt, dan vormen zij een ideaal voer.

Zijn de jongen nog erg klein, geef dan de mussen geplukt, zonder ingewanden en geheel fijngehakt, nadat botjes die kans op scherpe splinters opleveren (vleugel, dijbeen) zijn verwijderd. Muizen worden dan het beste gevild en gehakt verstrekt.

Vooralsnog vormen een goede en onontbeerlijke vitaminebron. Sta nooit toe dat de pleegkinderen gebraden vlees of b.v. worst e.d. toegediend krijgen.

Grotere jongen, die het aas zelf al kunnen hanteren, kan men azen met fijngehamerde kippenkoppen, die bij iedere poelier gemakkelijk te krijgen zijn. Daar is veel aan te kluiven, zodat ze ook wat spieren kunnen oefenen.

Ook duiven vormen een goed aas, dat men echter aan valken (*Falco spec.*) beter niet geeft. Zij lopen er n.l. kans door, „frons“ te krijgen. Dit is een wit, kaasachtig aanslag in het verhemelte, de keel en op de tong, dat wordt veroorzaakt door *Trichomonas gallinae*. Deze ziekte is dodelijk. *Accipiters* en *buizerden* schijnen hiervoor veel minder gevoelig te zijn.

Het azen.

Zijn de jongen nog klein, dan moet het

gehakt met de vinger in de open bek worden gedrukt. Zorg voor schone handen. Voed alleen als de kropjes leeg zijn en zorg er voor, dat deze niet lang leeg blijven. Dus vaak voeren!

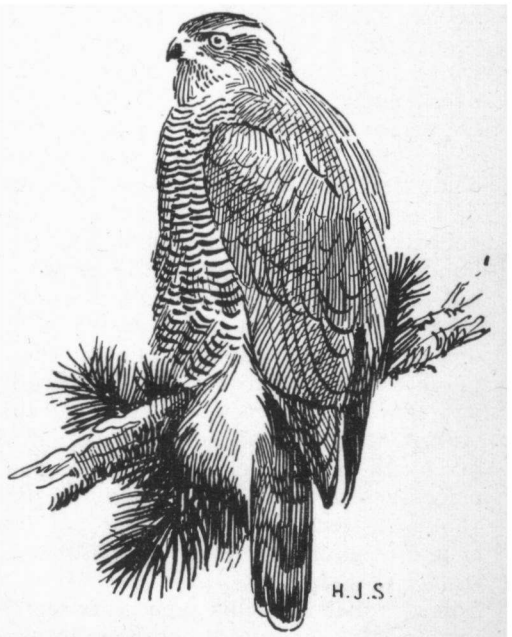
Probeer nimmer het aas met geweld in de bek te duwen als het jong tekenen van verzadiging vertoont; gooi het overtollige aas in de vuilnisbak en geef bij de volgende voerbeurt vers aas.

Roofvogels drinken niet of zeer weinig. Als de jongen opgroeien, moet het aas op een niet te puntig stokje worden aangeboden omdat — indien men met de hand blijft voeren — de jongen de gewoonte aannemen in of naar de vingers te bijten, ook al presenteert men geen voedsel.

Aantal voerbeurten per dag.

Het hangt geheel af van de soort en de leeftijd van het pleegkind, hoe vaak ze per dag moeten worden gevoerd. Jonge toren- en boomvalken en sperwers blijven pl.m. 4 weken op het nest. *Buizerden*, *kiekendieven* en *haviken* tot ruim 6 weken. Gedurende de eerste week moet in alle gevallen 5—6 keer per dag worden geaasd. Bij jongen van twee weken kan men dit tot 4 x per dag terug brengen. Zijn ze drie weken, dan zijn 3—4 voerbeurten per dag voldoende.

De grote soorten als *buizerd* en *havik* enz. moeten ook in de derde week nog

Volwassen havik

4 x per dag worden geaasd. De vijfde en zesde week kan met 3 keer worden volstaan.

Contrôle.

Het „smeltsel” (uitwerpselen) moet steeds nagekeken worden. Het moet wit, dun vloeibaar en overvloedig zijn, met een stevige zwarte klodder in het midden. Wordt het groen (tot grasgroen) dan krijgt de vogel waarschijnlijk te weinig voedsel. Het gewel moet compact en reukloos zijn en mag geen groene of slijmerige aanslag hebben. De conditie van de vogel is op het borstbeen met de vingers te voelen. De borstkam mag nooit messcherp aanvoelen.

Vergunningen, speciale gevallen.

Is men er in geslaagd een jonge roofvogel in het leven te houden en is deze uitgegroeid tot een reeds flink in de veren zittend dier, dan doet men er goed aan om — indien men nog niet zo verstandig is geweest — zich in verbinding te stellen met een controleur Vogelwet, een vogelwachter, een naburige ornitholoog of een valkenier. Gaarne zullen deze hun medewerking verlenen voor het verkrijgen van de vereiste vergunningen, die men nodig heeft om een roofvogel in zijn bezit te mogen hebben.

Voor *slechtvalk* en *havik* is geen vergunning vereist voor het onder zich hebben. We komen nu echter in het stadium, dat de vogel tot de natuur moet worden teruggebracht, waartoe we met hen naar buiten moeten en dan is ook voor *slechtvalk* en *havik* een vervoersvergunning nodig (voor het in en buiten het veld vervoeren).

Ook in gevallen, waar het zeldzame of zeer gespecialiseerde soorten betreft (b.v. de *wespendief*), zal men er goed aan doen zich met een deskundige, liefst een valkenier, in verbinding te stellen. Het secretariaat van Vogelbescherming kan adressen van de dichtstbijzijnde valkenier of andere deskundige verstreken.

Secretaris van het Nederlands Valkeniers Verbond „Adriaan Mollen” is de heer G. A. van Nie, Wilhelminastraat 4 te Aalst (N.B.), tel. K 4904/789.

In een volgend artikel hoop ik dan uiteen te zetten, hoe het mogelijk is ons pleegkind zodanig verder op te voeren, dat het zich straks in volle vrijheid in de natuur zal kunnen handhaven.

Kleine burgemeester

Toen ik 26 september 1957 naar „De Beer” bij Hoek van Holland ging, wist ik al dat er aan het einde van de Nieuwe Waterweg een *kleine burgemeester* was gezien. (2 & 4 september 1957 namen Vestergaard en Beernink daar reeds een ex. waar). Ook de bewaking van „De Beer” vertelde mij, dat zij hem al diverse malen hadden waargenomen in de buurt van de Berghaven. Het kostte mij overigens nog al wat tijd om het beest te zien te krijgen, tot ik hem plotseling ontdekte tussen een groepje van een goede 20 *zilvermeeuwen*, die regelmatig uit de Berghaven kwamen om overboord gegooide rommel van langsvarende schepen uit te pluizen. De *zilvermeeuwen* vormden een mooi vergelijkingsmateriaal. Volgens mij was de *burgemeester* iets kleiner dan de *zilvermeeuwen*. Onmiddellijk viel de zeer lichte kleur van de vogel op. Het lijkt op het eerste gezicht een spierwitte meeuw! De gewone *burgemeester*, die ik al enkele malen eerder mocht zien, was volgens mij toch duidelijk groter dan dit exemplaar. Na mijn eigen waarneming hoorde ik nog verschillende andere van N.J.N.-excursies, zowel uit 's-Gravenhage, Rotterdam als Gouda. Begin oktober 1957 zag ik toevallig het dier in 's-Gravenhage en wel op een plaats waar ik hem nooit verwachten zou, namelijk in het plantsoen van de Mient. Weer tussen een groepje *zilvermeeuwen*. Ik heb de vogel hier slechts een paar minuten kunnen bekijken, maar ben voor mijzelf ervan overtuigd dat het hetzelfde dier was. (Hans Haven schrijft in zijn brief van 5/9/57: Vanaf maandag 2 september 1957 bevindt zich tussen de troep meeuwen ten zuiden van de pier op de strandvlakte op „De Beer” regelmatig een *kleine burgemeester*, hetgeen wel een paar minuten omlopen waard is”. - Red.)

KEES STAM.

1) Mr. J. Kist bevestigde de aanwezigheid van deze vogel, die sinds 1-9-1957 te Hoek van Holland zit en op 23-2-1958 daar nog aanwezig was.

Gemerkte boerenzwaluwen

Bij Kaapstad in Zuid-Afrika zijn in de afgelopen winter aantallen overwinterende *boerenzwaluwen* geringd. De organisator Dr. J. G. Broekhuysen hoopt nu dat deze op hun broedplaatsen in Europa worden aangetroffen, waardoor hij een beeld kan krijgen van de herkomst van deze vogels.

De zwaluwen dragen een ring van de South African Ornithological Society en zijn bovendien gemerkt met een *gekleurde vlek op de borst*. Mocht U dergelijke zwaluwen waarnemen, wilt U dan bericht sturen aan het Vogeltrekstation, Raamsteeg 2 te Leiden?

Wilt U dan de volgende bijzonderheden opgeven:

1. of de ring is waargenomen en zo ja aan welke poot deze zich bevond;
2. de kleur van de vlek op de borst;
3. datum en plaats van waarneming;
4. of de vogel broedend werd aangetroffen.

Mocht U de vogel in handen krijgen dan verzoeken wij U het nummer van de ring nauwkeurig af te lezen en te noteren.

Dr. A. C. PERDECK.